

**Бо қарори Ҳайати мушовараи
Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии
Тоҷикистон таҳти № 5.1 аз
5 марти соли 2013, тасдиқ
карда шудааст.**

**Дастурамал
оид ба тартиби омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоби
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон
"Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ
ва дурнамои давраи дусола".**

1. Муқарроти умумӣ

1.1. Дастурамал оид ба тартиби омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" (минбаъд-Дастурамал) дар асоси моддаҳои 5, 21 ва 22 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва Дастури Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардидааст.

1.2. Мақсади Дастурамал муайян намудани қоидаҳо ва тартиби омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", мебошад.

1.3. Иҷроиши Дастурамал барои ҳамаи кормандони Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон, мутахассисони ҷалбшуда ва экспертҳои мустақили беруна, ки дар омодаسازی хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" иштирок менамоянд, хатмӣ мебошад.

**2. Мақсад ва вазифаҳои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоби
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар
бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ
ва дурнамои давраи дусола"**

2.1. Мақсади омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ин арзёбии саҳеҳӣ ва асоснокии лоиҳаи бюджет, инчунин аз ҷониби иштироккунандагони раванди банақшагирии бюджет риоя гардидани талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон", Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи

идоракунии молиявӣ ва назорати дохилӣ дар баҳши давлатӣ" ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мебошад.

2.2. Вазифаҳои омода намудани ҳулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ба ҳисоб меравад:

- муайян намудани асоснокӣ, мувофиқи мақсад будан ва саҳеҳии нишондиҳандаҳои дар лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" дарҷгардида, инчунин дар ҳуҷҷатҳо ва маводҳои ба он замишуда;

- муайян намудани мувофиқати лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда;

- муайян намудани мувофиқати лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" бо шартҳои дурнамои банақшагирии даромадҳои давлатӣ дар давраи миёнамуҳлат ва талаботи сиёсати давлатӣ дар соҳаи бюджет, андоз ва молия;

- муқаррар намудани (дар асоси ҳуҷҷатҳо) нишондиҳандаҳои бюҷетии ба нақша гирифташаванда барои соли навбатӣ дар қисми:

- а) ҳаҷм ва таркиби даромади бюҷети давлатӣ дар доираи рамзҳои гурӯҳбандии бюҷетӣ;

- б) хароҷотҳои бюҷети давлатӣ дар доираи рамзҳои фаслҳо, зерфаслҳои (моддаҳои мақсаднок ва намуди хароҷотҳо) гурӯҳбандии бюҷетӣ;

- в) хароҷотҳо барои амалӣ намудани стратегияҳо ва барномаҳои мақсадноки давлатӣ ва соҳавӣ;

- г) хароҷотҳо барои амалӣ намудани нақшаи сармоягузори миёнамуҳлат;

- д) ҳаҷм ва таркиби манбаъҳои пӯшонидани касри бюҷети давлатӣ;

- е) ҳаҷм ва таркиби қарзҳои давлатӣ;

- арзёбии мувофиқати барасмиятдарории лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" бо муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон" ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- омода намудани ҳулосаҳо ва тавсияҳои Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола";

- ирсол намудани ҳулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Талаботи умумӣ барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола"

3.1. Ҳангоми омода намудани хулосаи экспертии Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", кормандони Палатаи ҳисоб бояд принципҳои қонуният, мустақилият, бегаразӣ, саҳеҳӣ ва поквичдониро ба роҳбарӣ гиранд.

3.2. Барои омода намудани хулосаи асосноки экспертии Палатаи ҳисоб, корманди Палатаи ҳисоб вазифадор аст, ки лоиҳаи пешниҳодшудаи қонун "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ва ҳуҷҷатҳои ба он замимашударо, инчунин нақшаи рушди иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли навбатӣ ва натиҷаҳои пешбинишавандаи рушди иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соли ҷорӣ, бо диққат омӯзад.

3.3. Ҳангоми омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", истифода намудани таҳлили муқоисавии талабот ва муқаррароти дар лоиҳаи қонун ифодашуда бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҷараёни бюҷетӣ, ташаккулёбии қисми даромади бюҷети давлатӣ, манбаъҳои пушонидани касри бюҷет ва тақсимои хароҷоти маблағҳои бюҷетиро танзим менамоянд, зарур мебошад.

3.4. Иштибоҳу носаҳеҳӣ, номувофиқатӣ ва дигар камбудҳои дар лоиҳаи қонун "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ошкоргардида, бояд мавриди арзёбии қатъӣ аз нуқтаи назари асоснокӣ, муҳимият ва мавҷудияти имкони зарари молиявӣ ба бюҷети давлатӣ дар оянда, қарор дода шаванд.

3.5. Ҷиҳати арзёбии ҳуҷҷатҳои барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб пешниҳодшуда, кормандони Палатаи ҳисоб, ки дар ҷорабинии ташҳисию таҳлилий иштирок менамоянд, ҷавобгар мебошанд.

3.6. Кормандони Палатаи ҳисоб, ки дар омода намудани хулосаи экспертии Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" иштирок менамоянд, барои таъмини нигоҳдории ҳуҷҷатҳо ва маҳфӣ нигоҳ доштани маълумоти дар рафти ҷорабинии назоратӣ ба онҳо дастрасшуда, шахсан ҷавобгар мебошанд.

3.7. Ҳангоми омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", аз рӯи асосҳои ҳуқуқии амалкунандаи ташаккулёбӣ, барасмиятдарорӣ ва

пешниҳод намудани лоиҳаҳои буҷетҳо ва ҳуҷҷатҳои ба онҳо замишуда, амал намудан зарур аст.

4. Марҳилаҳо ва иштироккунандагони омода намудани хулосаи экспертии Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола"

4.1. Корҳо оид ба омода намудани хулосаи экспертии Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" мутобиқи Нақшаи кории Палатаи ҳисоб барои соли ҷорӣ гузаронида мешаванд.

4.2. Ташкили кор оид ба омода намудани хулосаи экспертии Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" марҳилаҳои зеринро дарбар мегирад:

- омӯзиши лоиҳаи пешниҳодшудаи қонун ва дигар ҳуҷҷатҳои, ки барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", зарур мебошад;

- гузаронидани таҳлили (ташҳиси) нишондиҳандаҳои рақамии лоиҳаи қонун ва нишондиҳандаҳои, ки дар ҳуҷҷатҳои ба лоиҳаи қонун замишуда инъикос гардидаанд;

- таҳлили ҳуқуқии моддаҳо ва муқаррароти лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола";

- барасмиятдарории натиҷаҳои корҳои таҳлилий ва таҳҳисии лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола".

4.3. Санай оғози корҳо оид ба омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", ин санай дар Палатаи ҳисоб ба қайд гирифтани лоиҳаи қонун ва ҳуҷҷатҳои ба он замишуда, ба ҳисоб меравад.

4.4. Санай анҷоми корҳо оид ба омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", ин санай аз ҷониби Раиси Палатаи ҳисоб (ё муовини Раис) ба имзо расонидани он, ба ҳисоб меравад.

4.5. Хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", бояд дар муддати на дертар аз 30 рӯз аз санай гирифтани лоиҳаи қонун ва ҳуҷҷатҳои ба он замишуда,

аз ҷониби Раиси Палатаи ҳисоб (ё муовини Раис) ба имзо расонида шавад.

4.6. Баъди аз Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон гирифтани лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", Раиси Палатаи ҳисоб (ё муовини Раис) дар давоми 1 рӯзи корӣ фармоишро оид ба омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ба имзо мерасонад ва дар он ҳайати кормандони Палатаи ҳисобро, ки дар омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" иштирок мекунанд, тасдиқ менамояд.

4.7. Барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" сараудитори Палатаи ҳисоб, ки самти фаъолияти Палатаи ҳисоб оид ба назорати ташаккул ва иҷроиши бучети давлатӣ ба ӯ воғузур карда шудааст, масъул мебошад.

Раиси Палатаи ҳисоб ҳуқуқ дорад, ки барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб дигар корманди Палатаи ҳисобро ҳамчун шахси масъул таъин кунад ва дар ин бора бояд дар фармоиш оид ба омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" дарҷ карда шавад.

4.8. Баъди ба имзо расидани фармоиши Раиси Палатаи ҳисоб (ё муовини Раис) оид ба омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", дар ҳолати зарурият сараудитори масъул ва ё дигар корманди Палатаи ҳисоб, ки барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб масъул мебошад, дар давоми 1 рӯзи корӣ барои аз Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон гирифтани маълумотҳои зерин дархост омода менамояд:

- рӯйхати ӯҳдадорихои хароҷотии Бучети давлатӣ дар соли ҷорӣ ва соли навбатӣ;

- ҳисобот оид ба иҷроиши Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи 9 моҳи соли ҷорӣ;

- чамъбасти ҳисоботи молиявии ташкилоту муассисаҳои бучетӣ (таксимкунандагони асосӣ) дар давраи 9 моҳи соли ҷорӣ;

- маълумот оид ба хароҷотҳои бучети суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа дар давраи 9 моҳи соли ҷорӣ;

- маълумот оид ба хароҷотҳои Фонди стабилизатсионӣ оид ба рушди иқтисодиёт дар давраи 9 моҳи соли ҷорӣ;

- маълумот оид ба амаликунии барномаҳои мақсадноки давлатӣ (соҳавӣ) дар давраи 9 моҳи соли ҷорӣ;

- маълумот оид ба амаликунии барномаҳои сармоягузори мақсаднок дар давраи 9 моҳи соли чорӣ;

- маълумот оид ба хароҷотҳои Бучети давлатӣ барои ташкил ва ё зиёд намудани фонди оинномавии субъектҳои хоҷагидорӣ дар соли ҳисоботӣ ва бо нишон додани ҳар як субъектҳои хоҷагидорӣ дар давраи 9 моҳи соли чорӣ;

- дигар маълумот, ки барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" зарур мебошад.

4.9. Сараудиторон ва бахшҳои дахлдори Палатаи ҳисоб дар давоми 3 рӯзи корӣ баъд аз ба имзо расидани фармоиши Раиси Палатаи ҳисоб (ё муовини Раис) оид ба омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", ба сараудитори масъул ва ё дигар корманди Палатаи ҳисоб, ки барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб масъул мебошад, оид ба камбудию норасоӣҳои дар натиҷаи чорабиниҳои назоратӣ дар соли чорӣ ошкоргардида, маълумот пешниҳод менамоянд.

4.10. Дар ҳолати зарурӣ, барои иштирок дар омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", метавонанд мутахассисони дигар мақомоти давлатӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Дастури Палатаи ҳисоб ҷалб карда шаванд.

5. Шаклҳо ва услубҳои истифодашаванда ҳангоми омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола"

5.1. Мавзӯи таҳқиқ ҳангоми гузаронидани чорабиниҳои таҳлилии ташхисӣ, ин лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", ҳуҷҷатҳои ба он замимашуда ва дигар ҳуҷҷатҳои, ки барои омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи қонун заруранд, мебошад.

5.2. Омода намудани хулоса ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", аз натиҷаҳои санчиши камералии ҳуҷҷатҳои ба Палатаи ҳисоб пешниҳодгардида, натиҷаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли чорӣ, хулосаҳои санчишҳои аудитории Палатаи ҳисоб оид ба масъалаҳои гуногуни иҷрои бучети давлатӣ ва аз таҳлили чараёни бучетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, асос мегирад.

5.3. Дар рафти омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", бояд услубҳои қиёскунии таҳлилӣ, муқоисакунӣ ва гурӯҳбандии нишондиҳандаҳои бучетӣ истифода карда шаванд.

5.4. Ҳангоми омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", чунин амалҳо истифода карда мешаванд:

- санҷиши арифметикӣ ва дурустии нишондиҳандаҳои бучетӣ, ки дар лоиҳаи қонун инъикос ёфтаанд;

- санҷиши мутақобилаи ҳуҷҷатҳои пешниҳодгардида ва (ё) навиштаҷотҳо;

- таҳлили ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва молиявӣ нишондиҳандаҳои нақшавии бучети давлатӣ;

- усулҳои таҳлили иқтисодии (уфқӣ, амудӣ, муқоисавӣ, таносубӣ, ояндабинии чараёни афзоиш) нишондиҳандаҳои нақшавии бучети давлатӣ;

- ҳисобкуниҳои иқтисодӣ-техникӣ.

5.5. Дар рафти омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоб ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", амалҳои зерин гузаронида мешавад:

- таҳлили нишондиҳандаҳои пешбинишавандаи рушди иҷтимоӣ-иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли навбатӣ;

- таҳлили пешбиниҳои иҷроии бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли ҳисоботӣ;

- таҳлили матни моддаҳои лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола";

- арзёбии риояи принципҳои низоми бучети давлатӣ дар лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", аз ҷумла, ягонагии низоми бучети давлатӣ, мустақилияти бучетҳо, инъикоси пурра ва ҳатмии даромад ва хароҷоти бучетҳо, баробарии бучетҳо, самаранокии истифодабарии маблағҳои бучетӣ, пурра пӯшонидани хароҷоти бучет, ошкоро будани бучетҳо, эътиборнокии бучетҳо, суроғавӣ ва мақсаднок будани таъиноти маблағҳои бучетӣ, асоснок будани бучетҳо ва иҷрои саривақтии бучет;

- таҳлили ҳаҷм ва таркиби даромадҳои ба нақша гирифташудаи (нақшавии) бучети давлатӣ дар соли навбатӣ дар доираи рамзҳои гурӯҳбандии бучетӣ;

- таҳлили хароҷотҳои ба нақша гирифташудаи бучети давлатӣ дар соли навбатӣ дар доираи гурӯҳбандиҳои вазифавӣ, иқтисодӣ, идоравӣ ва барномавӣ, инчунин моддаҳои хароҷотии гурӯҳбандии бучетӣ;

- таҳлили харочотҳои ба нақша гирифташуда дар соли навбатӣ барои амаликунии барномаҳои мақсадноки давлатӣ (соҳавӣ);
- таҳлили харочотҳои ба нақша гирифташуда дар соли навбатӣ барои амаликунии барномаҳои сармоягузорӣ;
- таҳлили ҳаҷм ва таркиби манбаъҳои ба нақша гирифташудаи пушонидани касри буҷети давлатӣ;
- таҳлили ҳаҷм ва таркиби қарзи давлатии ба нақша гирифташуда дар соли навбатӣ;
- арзёбии дурустии нишондиҳандаҳои лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ва ҳуҷҷатҳо ва маводҳои ба он замиماшуда;
- арзёбии мутобиқати шакл ва таркиби лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" бо талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ.

5.6. Дар хулосаи Палатаи ҳисоб оид ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", пешниҳодҳо ва тавсияҳои мувофиқбудаи Палатаи ҳисоб аз рӯи моҳияти лоиҳаи қонуни баррасишаванда, ҳатмӣ мебошад.

5.7. Пеш аз баимзорасонии хулосаи экспертии Палатаи ҳисоб оид ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" аз ҷониби Раиси Палатаи ҳисоб (ё муовини Раис), хулосаи экспертии омодашуда ба тариқи ҳатмӣ дар ҷаласаи Ҳайати мушовараи Палатаи ҳисоб баррасӣ карда мешавад.

6. Таркиб ва барасмиятдорории хулосаи Палатаи ҳисоб оид ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола"

6.1. Хулосаи Палатаи ҳисоб оид ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", бояд фаслҳои зеринро дар бар гирад:

- а) Муқаррароти умумӣ.
- б) Дурнамои рушди иҷтимоию иқтисодии ҷумҳурӣ дар соли навбатӣ ва давраи дусолаи нақшавӣ.
- в) Дурнамои Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли навбатӣ ва давраи дусолаи нақшавӣ.
- г) Тавсифи (арзёбии) умумии лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола".
- д) Даромади дар назар дошташудаи буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ ва давраи дусолаи нақшавӣ, аз он ҷумла:

- дурнамои даромадҳои андозӣ;
- дурнамои даромадҳои ғайриандозӣ;
- дурнамои воридоти маблағҳои беподош ба буҷети давлатӣ.

е) Харочотҳои ба нақша гирифташудаи буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ, аз он ҷумла:

- харочоти ҷорӣ буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ;
- харочоти асосӣ буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ;
- харочотҳои буҷети давлатӣ барои амаликунии барномаҳои мақсадноки давлатӣ (соҳавӣ) дар соли навбатӣ.

ё) Воридоти дар назар дошташудаи маблағҳо аз манбаъҳои пӯшонидани касри буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ.

ж) Дурнамои қарзи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли навбатӣ.

з) Хулосаҳо ва пешниҳодҳо (тавсияҳо).

6.2. Фасли "Муқаррароти умумӣ"-и Хулоса, маълумотҳои ибтидоиро оид ба ҷорабинии таҳлилӣ-ташхисӣ дар бар мегирад: асос, мақсад, давраи таҳқиқшаванда; арзёбии мутобиқати шакл ва таркиби лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" бо талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ.

6.3. Фасли "Дурнамои рушди иҷтимоӣ иқтисодии ҷумҳурӣ дар соли навбатӣ"-и Хулоса, таҳлили нишондиҳандаҳои макроиқтисодии ташаккули лоиҳаи буҷети давлатиро дар давраи ҳисоботӣ дар бар мегирад.

6.4. Фасли "Дурнамои Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли навбатӣ ва давраи дусолаи нақшавӣ"-и Хулоса, таҳлили нишондодҳои дурнамои нишондиҳандаҳои асосӣ буҷети ҷумҳуриявӣ, буҷетҳои фондҳои мақсадноки давлатӣ ва буҷетҳои маҳаллиро дар бар мегирад.

6.5. Фасли "Тавсифи (арзёбии) умумии лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола"-и Хулоса, арзёбии мутобиқати барасмиятдарории лоиҳаи қонунро ба талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон" ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар бар мегирад.

6.6. Фасли "Даромади дар назар дошташудаи буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ ва давраи дусолаи нақшавӣ"-и Хулоса, санҷиши асоснокӣ ва саҳеҳии дурнамои нишондиҳандаҳои буҷети давлатӣ ва таҳлили онҳоро аз рӯи ҳаҷм ва таркиб дар муқоиса бо нишондиҳандаҳои соли ҷорӣ дар доираи рамзҳои гурӯҳбандии буҷетӣ, дар бар мегирад.

Дар ин фасли хулоса, таҳлили нишондиҳандаҳои дурнамои даромадҳои андозӣ, дурнамои даромадҳои ғайриандозӣ ва дурнамои воридоти маблағҳои беподош ба буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ, дар зерфаслҳои алоҳида нишон дода мешавад.

6.7. Фасли "Харочотҳои ба нақша гирифташудаи буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ"-и Хулоса, таҳлили нишондиҳандаҳои харочоти буҷети давлатиро дар соли навбатӣ аз рӯи ҳаҷм ва таркиб дар муқоиса бо нишондиҳандаҳои соли қорӣ дар доираи рамзҳои (моддаҳои харочотии) гурӯҳбандии буҷетӣ, дар бар мегирад.

Дар ин фасли хулоса, таҳлили нишондиҳандаҳои ба нақша гирифташудаи харочотҳои қорӣ, харочотҳои асосӣ ва харочотҳои буҷети давлатӣ барои амаликунии барномаҳои мақсадноки давлатӣ (соҳавӣ) дар соли навбатӣ, дар зерфаслҳои алоҳида нишон дода мешаванд.

6.8. Фасли "Воридоти дар назар дошташудаи маблағҳо аз манбаъҳои пӯшонидани касри буҷети давлатӣ дар соли навбатӣ"-и Хулоса, таҳлили дурнамои нишондиҳандаҳои манбаъҳои пӯшонидани касри буҷетро аз рӯи ҳаҷм ва таркиби манбаъҳои пӯшонидани касри буҷет дар доираи рамзҳои (моддаҳои харочотии) гурӯҳбандии буҷетӣ, дар бар мегирад.

6.9. Фасли "Дурнамои қарзи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли навбатӣ"-и Хулоса, таҳлили дурнамои нишондиҳандаҳои таркиб ва қараёни зиёдшавии ӯҳдадориҳои қарзии буҷети давлатиро дар бар мегирад.

6.10. Ҳангоми омода намудани ташаккулёбӣ ва барасмиятдарории хулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", бояд талаботҳои зерин ба роҳбарӣ гирифта шаванд:

- таркиби (мазмун) Хулоса бояд ба мақсад ва вазифаҳои қорабини таҳлилий-ташхисӣ мувофиқат кунад;

- Хулоса бояд танҳо ҳамон маълумот ва хулосаҳоро, ки бо ҳуҷҷатҳои қорӣ дахлдор тасдиқ мешаванд, дар бар гирад;

- маълумот дар Хулоса бояд пай дар пай аз рӯи вазнинии натиҷаҳои манфии камбудии ошкоргардида, ифода карда шавад;

- матни Хулоса бояд мухтасар навишта шавад, осон хонда шавад ва фаҳмо бошад;

- дар Хулоса истифодабарии истилоҳҳои махсус, касбӣ ва ҳуқуқӣ танҳо дар ҳолати тасдиқи ин истилоҳҳо дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, иҷозат дода мешавад;

- дар Хулоса аз такроршавии нолозим ва тафсилнокии зиёдӣ, ки диққати хонандаро аз қайдҳои нисбатан муҳими Хулоса дур месозанд, худдорӣ кардан лозим аст;

- хулосаҳои ҷамъбасти ва тавсияҳои дар Хулоса инъикосёфта, бояд аз рӯи далелҳо ва мантиқан аз камбудии дар Хулоса дарҷшуда асос ёбанд, инчунин аз рӯи шакл ва мазмун аниқ, фишурда ва оддӣ, бошанд;

- барасмиятдарории Хулоса, бояд ба талаботи Дастури Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тартиби дар Палатаи ҳисоб муқарраршудаи қор бо ҳуҷҷатҳо, мувофиқат кунад.

6.11. Баъди дар ҷаласаи Ҳайати мушовара баррасӣ намудани хулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Буҷети давлатии Ҷумҳурии

Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола" ва аз ҷониби Раиси Палатаи ҳисоб ба имзо расонидани он, Хулоса ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ирсол карда мешавад.

7. Назорат аз рӯи омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола"

7.1. Назорати умумиро аз рӯи рафти омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", Раиси Палатаи ҳисоб (ё муовини Раис) амалӣ менамояд.

7.2. Назорати ҷориро аз рӯи рафти омода намудани хулосаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли навбатӣ ва дурнамои давраи дусола", сараудитори масъул ва ё дигар корманди Палатаи ҳисоб, ки аз ҷониби Раиси Палатаи ҳисоб таъин гардидааст, амалӣ менамояд.